

Pohled pedagogů na odklad školní docházky

Jana Menšíková

Bakalářská práce
2012

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jana MENŠÍKOVÁ**
Osobní číslo: **H09777**
Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Učitelství pro mateřské školy**

Téma práce: **Pohled pedagogů na odklad školní docházky**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti pedagogiky a předškolního věku.
Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření pro pedagogy mateřských škol.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. Školní zralost: Co by mělo umět dítě před vstupem do školy. Vyd. 1. Brno: Computer Press, a.s., 2010. ISBN 978-80-251-2569-4.

BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. Diagnostika dítěte předškolního věku: Co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let. Vyd. 1. Brno: Computer Press, a.s., 2007. ISBN 978-80-251-1829-0.

GAVORA, Peter. Úvod do pedagogického výzkumu. Vyd. 2. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-185-0.

LANGMEIER, J. a D. KREJČÍŘOVÁ. Vývojová psychologie. Vyd. 2. Praha: Grada Publishing, a.s., 2006. ISBN 80-247-1284-9.

NIESEL, Renate a Wilfried GRIEBEL. Poprvé v mateřské škole. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005. ISBN: 80-7178-989-5.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Eliška Zajitzová, Ph.D.

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

22. listopadu 2011

Termín odevzdání bakalářské práce:

4. května 2012

Ve Zlíně dne 12. ledna 2012

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 30.4.2012.....

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k vyšší výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zaměřuje na pohled pedagogů k odkladu školní docházky. Tato práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. Teoretická část popisuje dítě v předškolním období, školní zralost, nezralost a odklad školní docházky. V praktické části je použitý kvantitativní výzkum, analýza získaných dat a jejich interpretace a také celkové zhodnocení výzkumu, který byl prováděn u ředitelek mateřských škol ve Zlínském kraji.

Klíčová slova: předškolní období, školní zralost, školní nezralost, odklad školní docházky

ABSTRACT

This Bachelor Thesis focuses on the pedagogues' view on school attendance postponement. The thesis is divided into a theoretical and a practical part. The theoretical part describes the child in the preschool age, school readiness, non-readiness and school attendance postponement. The practical part uses a quantitative research, the analysis of the acquired data and their interpretation and also an overall evaluation of the research realized at Kindergarten headmistresses in the Zlín region.

Keywords: the child in the preschool age, school readiness, school non-readiness, school attendance postponement

Ráda bych touto cestou chtěla poděkovat Mgr. Elišce Zajitzové, Ph.D., za její čas a odbornou pomoc při tvorbě mé bakalářské práce. Velké díky patří i respondentům ve Zlínském kraji, kteří byli ochotní spolupracovat a v neposlední řadě také mým blízkým, kteří mě po celou dobu podporovali.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně dne 30. dubna 2012

Jana Menšíková

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 PŘEDŠKOLNÍ OBDOBÍ	12
1.1 TĚLESNÝ A POHYBOVÝ VÝVOJ.....	12
1.2 KOGNITIVNÍ VÝVOJ	14
1.2.1 Vnímání.....	14
1.2.2 Myšlení.....	14
1.2.3 Paměť	16
1.2.4 Představy a fantazie.....	16
1.3 EMOČNÍ VÝVOJ.....	16
1.4 SOCIÁLNÍ VÝVOJ.....	17
1.5 VÝVOJ VERBÁLNÍCH SCHOPNOSTÍ	19
1.6 HRA.....	21
1.7 KRESBA.....	21
2 ŠKOLNÍ ZRALOST	24
2.1 TĚLESNÁ ZRALOST	25
2.2 KOGNITIVNÍ ZRALOST	25
2.3 EMOČNÍ A SOCIÁLNÍ ZRALOST	26
2.4 TESTY ŠKOLNÍ ZRALOSTI	26
2.5 ŠKOLNÍ NEZRALOST.....	27
3 ODKLAD ŠKOLNÍ DOCHÁZKY	29
II PRAKTICKÁ ČÁST	34
4 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU	35
4.1 CÍL VÝZKUMU	35
4.2 DÍLČÍ CÍLE	35
4.3 VÝZKUMNÝ PROBLÉM A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	35
4.4 METODA SBĚRU DAT A JEJICH ZPRACOVÁNÍ	36
4.5 VÝZKUMNÝ VZOREK A ČASOVÁ DOTACE.....	36
5 ANALÝZA ZÍSKANÝCH DAT A JEJICH INTERPRETACE	37
5.1 SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	47
ZÁVĚR	49
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	51
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	54
SEZNAM OBRÁZKŮ	55
SEZNAM TABULEK	56
SEZNAM PŘÍLOH	58

ÚVOD

Dítě předškolního věku dělá obrovský skok ve svém vývoji. Možná už to tak nedokážeme sledovat a uvědomovat si to z důvodu, že dítě už chodí, mluví a zajímá se o svět, ale v rozumových schopnostech dochází k většímu posunu než u pohybových dovedností, což už není právě tak viditelné (Špaňhelová, 2004). Rodiče se často ptají, co by jejich dítě v předškolním věku mělo všechno umět. Podobně i pedagogy mateřských škol zajímá jak, kdy a co u dítěte tohoto věku rozvíjet. Všichni bychom si přáli, aby mělo dítě vytvořeno ty nejlepší podmínky pro svůj rozvoj a proto bychom na tom měli také pracovat a dítě rozvíjet po všech jeho stránkách osobnosti.

Jelikož jsem již dříve zaměřovala na obor výchova dětí předškolního a mladšího školního věku, neváhala jsem v tomto oboru i nadále pokračovat. Z průběhu mých školních praxí jsem se dozvěděla, že problém vstupu dítěte do školy, nebo odklad školní docházky, je velmi diskutovanou záležitostí, jak mezi učitelkami v mateřských školách, tak i mezi rodiči dětí a dětskými psychology, tudíž je velmi aktuálním tématem pro celou společnost. Z tohoto důvodu jsem se tímto tématem rozhodla zabývat ve své bakalářské práci.

Zahájení školní docházky je v životě dítěte a jeho rodiny mimořádnou událostí. Dítě opouští svůj předškolní svět a vstupuje do nové, neznámy etapy života. Může ale nastat taková situace, kdy je dítěti doporučen odklad školní docházky, což znamená, že dítě nastupuje k povinné školní docházce až o rok později. Čili zůstává v mateřské škole o rok déle a jeho příčiny odkladu školní docházky by měly vymizet, nebo se alespoň částečně zlepšit. Jsou ale i takoví rodiče, kteří neposlechnou radu od psychologů, pedagogů a přesto své dítě do školy dají, i když nemá ty správné předpoklady ke správnému začlenění a vstupu do 1. třídy základní školy. Dítě v takové situaci nemusí zvládat požadavky, které jsou na něj stanoveny, a může se stát, že se vrátí zpět do mateřské školy, což pro jeho osobnost může být velmi ponižující. Na druhou stranu najdeme i takové rodiče, kteří své dítě do školy nedají i přesto, že jsou pro školu zralé, čímž mohou promeškat správný vstup do školy a hlavně může nést následky vývoj dítěte.

Teoretická část popisuje dítěte předškolního věku, jeho tělesný, kognitivní, sociální a emoční vývoj. Najdeme zde i vývoj jeho verbálních schopností, které se v tomto období zdokonalují, jeho kresbu, která může zaznamenat spoustu důležitých informací a může sloužit jako terapeutický a diagnostický prostředek a v neposlední řadě je zde zaznamenána hra dítěte, která je pro dítě tou nejpřirozenější činností v předškolním věku.

V praktické, tedy výzkumné části bakalářské práce, je hlavním cílem zmapovat příčiny a počet odkladů školní docházky u dětí předškolního věku, včetně realizace spolupráce z pohledu pedagogů mateřských škol ve Zlínském kraji. Výzkum se zaměřuje na ředitelky mateřských škol v celém kraji a na jejich odpovědi, týkající se odkladu školní docházky u dětí předškolního věku. Celá výzkumná část bakalářské práce, je v souladu s teoretickou částí.

Výsledky bakalářské práce, by měly poukázat správný směr pedagogům i rodičům, kterým oblastem by se měli vyvarovat v souvislosti s odkladem školní docházky a které by měli především podporovat a rozvíjet u dětí předškolního věku.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 PŘEDŠKOLNÍ OBDOBÍ

Předškolní věk můžeme zahrnout do rozmezí od 3 do 6 let, kde konec této fáze, je ukončen nástupem do školy, nikoliv věkem a proto i v této práci budeme používat takového věkového rozmezí (Skorunková, 2007). V odborné literatuře najdeme, že předškolní věk v širokém slova smyslu lze chápat i jako celé období od narození až po vstup do školy, naopak v užším slova smyslu je „věkem mateřské školy“ (Langmeier, Krejčířová, 2006).

V předškolním období dochází k viditelným změnám v tělesném a pohybovém vývoji, v poznávacích procesech, ale i v sociálním a emocionálním vývoji. V tomto období se stává z tříletého dítěte ke konci šestého roku dítě, které se po celou dobu připravovalo na školní docházku a v tomto věku by již mělo být připravené na vstup do školy (Kuric a kolektiv, 1986). Pro dítě je velmi důležitý rozvoj vztahů s vrstevníky a příprava na život ve společnosti, proto musí přijmout řád, který jeho chování k lidem bude upravovat (Vágnerová, 2005).

Následující kapitoly budou popisovat dítě v předškolním období, což je od tří do šesti let, v jednotlivých oblastech rozvoje dítěte a taktéž budou poukazovat na to, co by již dítě, v daném období mělo zvládnout.

1.1 Tělesný a pohybový vývoj

Tělesný vývoj se posuzuje zejména podle toho, jak dítě roste a přibývá na váze. Tím že se dítě každý rok váží, tak můžeme zjistit, zda jeho váha a výška odpovídá jeho věku (Matějček, 1998).

Ve třech letech dítě končí důležitou etapu, ve které se naučilo běhat a pohybovat se jako dospělí (Langmeier, Krejčířová, 2006). V tomto věkovém období se uplatňují dědičné vlivy, které jsou velmi důležité pro tělesné utváření člověka. Tříleté dítě váží zhruba 15 kg a měří cca 100 cm, zde se ale tolerují odchylky kolem 500 g a 3 cm od dané normy. Dítě v předškolním věku vyrůstá do výšky o 5 – 6 cm za rok a přibírá asi o 2 kg. Přírůstky kolísají po celý rok, které závisí na dítěti a především na jeho zdravotní situaci (Matějček, 1998). Tříleté děti zvládnou udržet stabilitou a orientovat se na nerovném terénu, chodí ze schodů i do schodů bez pomoci, proto jejich motorický vývoj můžeme označit jako stále zdokonalování se (Langmeier, Krejčířová, 2006).

Většina čtyřletých dětí překypuje energií, různými nápady a ani na chvíli se nezastaví, ale mohou propadnout i záchvatu umíněnosti, vzdoru a hádání se. Na druhou stranu jsou veselé, upovídané a neustále podávají nejrůznější otázky dospělým, čímž také zkouší hranice, kam až mohou zajít. Tyto děti váží průměrně kolem 14,5 až 18,2 kg a měří 101,5 až 114 cm (Allen, 2008). Dítě ve čtyřech letech velmi dobře zvládá běh, seběhne ze schodů, skáče, hopsá, dokáže lézt po žebříku, skáče z malých výšek, ustojí déle na jedné noze a umí házet míč. Velmi rychle se stává samostatné, dokáže samo jíst, oblékat se, obout si boty a sebeobsluha už pro něj není tak velkým problémem (Langmeier, Krejčířová, 2006).

V pěti letech dítě váží okolo 17,3 až 20,5 kg a jejich výška je zhruba 107 až 117 cm. Děti se zvládají více ovládat a procházejí obdobím relativního klidu. Většinou jsou společenské, přátelské, nabývají větší sebevědomí a začínají být spolehlivé. Dítě se neustále zdokonaluje cvičením svých dovedností ze všech oblastí. Rodiče a pečovatelé by měli myslet na jejich bezpečí a na to jak zabránit různým nehodám. Zejména by měli dávat pozor na to, aby neutrpěla jeho víra ve vlastní schopnosti a hlavně sebedůvěra. Pětileté dítě zvládne chodit pozpátku, našlapovat na patu a pak na špičku, střídat nohy při chůzi na schodech bez pomoci dospělého, dosáhnout si na palce u nohou aniž by pokrčilo kolena, přejít po kladině, skákat přes švihadlo, chytit hozený míč z necelého metru, učit se dělat kotrmelce i jezdit na kole a udržet rovnováhu na jedné noze po dobu deseti sekund (Allen, 2008).

V 6 letech by mělo dítě měřit zhruba 117 cm a vážit 21,5 kg (Matějček, 1998). Dítě sílí a má stále lepší koordinaci tím, jak neustále roste. Otevírají se mu nové situace, dobrodružství, do kterých se dostává a to v něm vyvolává nadšení, což ale přináší i obavy. Dětem se zvyšuje síla svalů, zlepšuje se motorika, pohyby jsou přesnější, zvyšují svou tělesnou aktivitu, šijí sebou, jsou obratnější, zručnější, mají lepší koordinaci ruky i oka, umí jezdit na kole, odpalovat míček pálkou a některé si zvládnou zavázat tkaničky od bot (Allen, 2008).

Na konci předškolního období se často mluví o období první vytáhlosti. Zde také probíhá a pokračuje i osifikace, ale kosti nejsou ještě dostatečně vyvinuté a může nastat nebezpečí jakýchkoliv ortopedických poruch. Díky dovršování osifikace zápěstních kůstek, máme umožněný vývoj jemné motoriky. Do tělesného vývoje můžeme dále zařadit i vzrůst a výkonnost vnitřních orgánů, zejména plic a srdce a také nervovou soustavu, jejíž vývoj už zpomaluje a spíše se zdokonaluje její stavba a funkce (Kuric a kolektiv, 1986).

1.2 Kognitivní vývoj

Jak již bylo řečeno, dítě v předškolním období se rychle vyvíjí a velmi rychlým tempem se rozvíjí i jeho kognitivní vývoj, ve kterém můžeme zaznamenat spoustu změn, které budou níže popsány všeobecně a poté podle věku dle odborné literatury.

1.2.1 Vnímání

V předškolním období se vnímání zdokonaluje, kdy dítě už nevnímá věci jako celek, ale postupně si začíná všimát i ostatních detailů. Zde řadíme **sluchové vnímání**, ve kterém dítě dokáže např. rozlišit hlasitost a výšku tónu, **zrakové vnímání**, jelikož si dítě začíná všimát např. více barev, učít se je pojmenovat a zapamatovat. Při **vnímání prostoru** dítě přeceňuje určité prostory, jelikož nevnímá ještě hloubku. Koncentruje se spíše na **přítomnost**, protože budoucnost není pro něj tak významná a teprve s postupem času, tedy většinou až na konci předškolního období začíná chápat časové úseky. U **vnímání počtu** dítě chápe, co je víc a co méně, pozná, když nějaké věci přidáme či ubereme, zná názvy čísel, ale ještě nerozumí číselné podstatě. Můžeme najít velké rozdíly ve vnímání u dětí předškolního věku, které jsou ovlivněny i různými fyziologickými podmínkami či výchovou (Šikulová, Čepičková, Wedlichová a kolektiv, 2005).

1.2.2 Myšlení

Myšlení se rychle rozvíjí díky tomu, že se zdokonaluje práce mozkové kůry i všech poznávacích procesů. Zejména se zdokonalují procesy, jako jsou analýza, syntéza, třídění, zobecňování a srovnávání. V tomto věku je myšlení velmi egocentrické a dítě si upravuje realitu tak, aby tomu ono samo rozumělo (Šikulová, Čepičková, Wedlichová a kolektiv, 2005). Pokrok v myšlení je velmi výrazný, dítě přešlo od symbolického myšlení k názorovému, ale pořád mu není dovoleno myslet v různých logických krocích, a jelikož dítě doposud nepostupuje podle určitých logických operací, je jeho myšlení tzv. prelogické, předoperační (Langmeier, Krejčířová, 2006).

Tříleté dítě, které se nachází v předpojmovém (symbolickém) stádiu, užívá slov, nebo symbolů jako podpojmů. Dítě ví, že skutečné věci mají jiné vlastnosti než imaginární a ví, že předstíraná hra si vyžaduje, aby si člověk nejprve uvědomil, to co předstírá (Langmeier, Krejčířová, 2006). Dokáže hrát realisticky (krmí panenku, ukládá ji ke spánku), pokouší se kreslit, poslouchá pohádky a vyprávěné příběhy, dokáže rozlišovat slova, které

znějí podobně, chápe rozdíl mezi geometrickými tvary, dokáže rozpoznat tvary, dokáže třídit předměty podle určitých kritérií, pojmenovat základní barvy (Allen, 2008).

Dítě kolem čtyř let dokáže řadit kostky podle velikosti, pozná, zda slova znějí stejně, některé umí poznat pár písmen, rádo poslouchá jak se co dělá, baví ho hra se slovy, umí napočítat do dvaceti, chápe program celého dne, při pohledu na obrázek člověka, dokáže poznat, co mu chybí (Allen, 2008). Dítě se dostává na úroveň názorového (intuitivního) myšlení a uvažuje v celostních pojmech, zatímco usuzování je pořád vázáno na vnímání a představování si toho co vidí, nebo co vidělo. Pokrok v myšlení dítěte je velmi významný, ale najdou se zde i nedostatky, které dětem nedovolují myslet v logických krocích. Myšlení dítěte je vázáno na jeho vlastní činnost a v tomto smyslu je chápáno jako magické, antropomorfické, egocentrické a artificialistické (Langmeier, Krejčířová, 2006).

- **Magickou** činností si dítě pomáhá při interpretaci dění ve skutečném světě fantazií a tak své poznání zkresluje a to dítěti umožňuje zachovat si svůj obraz sebe sama.
- **Antropomorfismus** znamená, že dítě přiřazuje vlastnosti živých bytostí i neživým věcem, čímž lépe chápe skutečný svět.
- **Egocentrický** způsob uvažování zahrnuje přesvědčení, že je jediný možný a proto dítě předškolního věku nechápe, proč by mělo posuzovat různé situace z více hledisek a pomáhá mu potvrdit svou vlastní významnost.
- **Artificialistické** pojednání prezentuje výklad o vzniku okolního světa, kdy dítě chápe, že jej udělal někdo jiný, nejspíš nějaký cizí člověk (Vágnerová, 2005).

Pětileté dítě je velmi zvědavé, učí se s velkým zápalem. Zvládne sestavit obrazec, chápe pojmy jako je např. stejný, stejná, utřídit předměty podle dvou kritérií (tvaru, barvy), vybrat předměty, které mají společný jeden rys. Chápe nejrůznější pojmy (nejmenší, nejkratší, světlo, tma, polovina, brzy), dovede označit předměty v řadě (první, druhý, třetí), umí počítat do dvaceti a dál, pozná číslovky a má nespočet otázek na dospělé (Allen, 2008).

U šestiletého dítěte se prodlužuje doba, po kterou je schopno udržet pozornost. Míra koncentrace různě kolísá, ale dokáže déle pracovat na úkolech. Chápe pojmy, které se týkají času, ročních období, pamatuje si svátky a činnosti, které se k nim vážou. Baví ho nejrůznější skládky, počítání, třídění a hry s tužkou. Některé děti dokážou v tomto věku již plynule číst, ale takových je pouze menšina. Dítě dokáže určit, která ruka je pravá, levá

a na přání dospělého zvedne patřičnou ruku a věří nejrůznějším pověrám, nadpřirozeným jevům a magickým rituálům (Allen, 2008).

1.2.3 Paměť

Pro paměť je charakteristická citovost, živelnost a obraznost. Dítě si zapamatuje nejvíce ty věci, které na něj působí citově, které vyvolávají radost, obdiv, různé zážitky, nebo i ty co vyvolávají různé negativní zážitky. Na začátku období můžeme u dětí pozorovat, že nemají úmysl, aby si něco zapamatovali. Umí různé básničky, slovní hříčky, písničky a to kolikrát doslova a trvají na přesné reprodukci. Naopak v druhé polovině předškolního období se začíná projevovat úmyslné zapamatování, dítě si pamatuje už i podněty, které se ho žádným způsobem citově netýkají (Šikulová, Čepičková, Wedlichová a kolektiv, 2005).

1.2.4 Představy a fantazie

Ve věku od 3 do 6 let je fantazie velmi živelná. Dítě přehrává realitu ve své fantazii tak, aby ji rozumělo a přijalo. Tento přístup se projevuje i formou nepravých lží, tzv. konfabulací, jelikož dítě své reálné vzpomínky a fantazijní představy různě kombinuje. Jen těžko rozpoznáme pravdivé vyprávění dítěte od výmyslu jeho fantazie (Šikulová, Čepičková, Wedlichová a kolektiv, 2005).

1.3 Emoční vývoj

„Emoce v dětském věku mohou mít rozhodující význam pro celý další vývoj jedince“ (Šikulová, Čepičková, Wedlichová a kolektiv, 2005).

Emoční prožívání dětí je více stabilní a vyrovnané než v batolecím věku. Emoční prožitky jsou stále vázány na určité situace a propojeny s uspokojením nebo nespokojením. V průběhu předškolního období se rozvíjí emoční paměť, které má implicitní charakter. Děti jsou často pozitivně naladěné a dovedou svou nespokojenost vyjádřit i jinak, popřípadě se s ní vyrovnat. Díky tomu ubývají negativní emoční reakce, což je závislé i na dosažení větší zralosti centrální nervové soustavy. U dětí předškolního věku se rozvíjí emoční inteligence, děti dovedou lépe pochopit svoje pocity, částečně ovládnout své citové projevy a také zvládnou projevit empatii k druhým lidem (Vágnerová, 2005).

Způsob emočního prožívání u dětí předškolního věku můžeme shrnout do několika bodů:

- Vztek a zlost se příliš často u dětí nevyskytují, avšak nejvíce je můžeme zpozorovat při kontaktu s vrstevníky, kde slyšíme různé příkazy a zákazy, zejména když je dítě frustrováno a selže jeho nerozvinutá kontrola emočních prožitků.
- Projevy strachu jsou především vázány na rozvoj dětské představivosti, jelikož děti si vytváří imaginární bytosti, strašidla a mají tendenci se vzájemně strašit. Závisí velmi na temperamentu dětí, tím se jejich míra úzkosti liší, a proto reagují na situace odlišným způsobem.
- Veselost, cože je pozitivní, emoční stav dětí předškolního věku rozvíjí jejich smysl pro humor a jejich chápání různých humorných scének odpovídá jejich uvažování tohoto věku.
- Předškolní dítě dokáže něco očekávat, dokáže se na něco těšit. Avšak anticipace může mít i negativní stránku, jelikož dítě se může obávat z následujícího dne (Vágnerová, 2005).

1.4 Sociální vývoj

„V předškolním období je již dítě, každé samozřejmě v jinou dobu, vývojově připraveno na navazování vztahů mimo rodinu a osvojování sociálních rolí v širším společenském prostředí“ (Kucharská, Švancarová, 2003, s. 22).

Rodina je nejvýznamnějším prostředím pro dítě předškolního věku, jelikož zajišťuje socializaci dítěte tj. že uvádí dítě do společnosti lidí a probíhá po celý život jedince, v různých interakcích s ostatními lidmi (Langmeier, Krejčířová, 2006). Rodiče jsou pro dítě jakousi emocionálně významnou autoritou, které se chtějí podobat po všech stránkách a identifikovat se s ní (Šikulová, Čepičková, Wedlichová a kolektiv, 2005).

Socializace probíhá i mimo rodinné prostředí, tím, že dítě bývá v nejbližším prostředí známých, příbuzných a institucí, tak ji můžeme označit jako fázi přesahu rodiny. Předškolní věk bychom měli chápat jako určité období přípravy na život ve společnosti (Vágnerová, 2005).

Pojem socializace bývá velmi široce definován a předpokládá se, že socializační proces obsahuje tři vývojové etapy:

1. **Vývoj sociálních kontrol a hodnotových orientací**, kdy jde hlavně o vývoj norm, které si dítě vytváří na základě zákazů a příkazů od dospělých a ty později přijímá za své. Tyto normy jeho chování mírní do mezí, které jsou určeny společností a také jeho chování je omezováno hranicemi, v nichž se může pohybovat. Pokud jde o vývoj sociálních kontrol, kde dítě přejímá vyspělejší sociální role, mají na ně velký vliv hlavně rodiče a ostatní členové rodiny, ale významnou roli začínají mít i vrstevníci, ostatní děti.
2. **Osvojení sociálních rolí**, což jsou určité vzorce chování a postojů, které očekávají lidé společnosti právě od jedince, vzhledem k jeho pohlaví, věku a postavení ve společnosti. Od dětí je očekáváno, že budou zastávat jiné role doma i v kolektivu druhých dětí a vrstevníků.
3. **Vývoj sociální reaktivity**, což je vývoj bohatých, emočních vztahů k lidem v širším společenském okolí (Langmeier, Krejčířová, 2006).

Tříleté dítě chápe, že se musí s dětmi střídat, ale ne vždy je ochotné se s nimi vystřídat. Schovává si hračky, nerado je půjčuje a někdy se přitom může chovat i násilnicky. Často se směje, snaží se ostatním zavděčit, je vstřícné a přátelské. Začíná se přidávat ke skupinovým činnostem a jednoduchým hrám. Velmi často si mluví samo pro sebe a sleduje, jak si ostatní hrají a často si s dětmi hraje paralelně (Allen, 2008).

Čtyřleté dítě je přátelské, otevřené, společenské a plné nadšením. Velmi rychle se u něj střídají nálady. Při hře má smyšlené partnery a kamarády, s nimiž si povídá. Vymýšlí si historky, vychloubá se, zkouší, jestli mu projdou u dospělých sprosté slova. Podílí se na společných akcích s vrstevníky, načež touží po povzbuzení a chvále od dospělých. Bývá často sobecké, jelikož se nedokáže střídat s ostatními a často žaluje na vrstevníky. Myslí si, že je nejlepší a proto chce dělat všechny věci samo, bez pomoci, ale často uzavírá přátelství s dětmi, se kterými si hraje (Allen, 2008). U dítěte vstupuje do života dětská společnost, což jsou ostatní děti, nebo jeho vrstevníci a v této společnosti by si dítě mělo najít své místo (Matějček, 2003).

Pětileté dítě je obvykle velkorysé a štědré, ochotně se střídá s ostatními dětmi, dělí se o hračky, až na občasné výjimky si s dětmi hraje kooperativně, rádo si hraje ve skupině, věnuje se společným činnostem a uzavírá zvláštní přátelství s jedním, dvěma dětmi.

K menším dětem se chová ochranně a má k nim velkou náklonnost. Potřebuje, aby ho dospělí povzbuzovali, a díky tomu je poslouchá a plní jejich úkoly (Allen, 2008).

Šestileté dítě prochází prudkými změnami nálad a změnami chování. Stává se méně závislé na rodičích, díky tomu, že si rozšiřuje okruh přátel. Na druhou stranu ale potřebuje, aby dospělí projevovali souhlas s tím, co dělá, čímž dosahuje své jistoty. Je stále egocentrické a vnímá, že všichni a všechno je tu kvůli němu. Prožívá velké zklamání a utápí se v beznaději, když se mu něco nepovede. Pokud prohrává ve hře, nebo ho stále někdo opravuje, tak truceje, pláče, nebo vymýšlí pravidla, která mu budou vyhovovat. Často podvádí, lže a bere cizí věci. Podle očekávání rodičů a učitelů odvozuje své správné, nebo špatné chování (Allen, 2008).

1.5 Vývoj verbálních schopností

„Vývoj řeči a komunikace je jedním z nejúžasnějších a nejdůležitějších momentů v rámci ontogeneze“ (Bednářová, 2007, s.28).

U předškolního dítěte se verbální kompetence zdokonaluje ve formě i obsahu. Rozvíjí se především komunikace s dospělými a vrstevníky. Od dospělých se učí různé způsoby vyjadřování a zkouší napodobovat jejich projev. Tím, že děti neustále pokládají otázky typu „proč“ a „jak“, si neustále obohacují znalosti a rozšiřují si svůj „dětský slovník“ (Vágnerová, 2005). Celé předškolní období dítě dospělým tyká, jelikož je na to zvyklé z domu, ale ke konci období se už učí dospělým vykat (Špaňhelová, 2004).

Řeč má složitější strukturu, jelikož je komplexní schopností, proto ji lze můžeme rozdělit na jazykové roviny:

- **Foneticko-fonologická rovina**, ve které jde o výslovnost a sluchové rozlišování hlásek.
- **Morfologicko-syntaktická rovina** zahrnuje tvarosloví, větosloví a užívání slovních druhů.
- **Lexikálně-sémantická rovina** se zabývá pasivním a aktivním slovníkem dítěte, což je porozumění řeči (perceptivní složka), vyjadřování se (expressivní složka).

- **Pragmatická rovina** užívá řeč v praxi. Zahrnuje dovednosti, jako je vyžádání či oznámení informace, vyjádření prožitků, pocitů, vztahů, událostí a konverzační schopnosti (Bednářová, 2007).

Dítě ve věku od 3 do 4 let má širokou slovní zásobu (800 až 1000 slov) a plynule dobře mluví. Těmto dětem dělá problémy především mluvnické, ale užívají množné číslo podstatných jmen a sloves. Děti baví hra se slovy, pro něž je největší legrací, když se spletoú ve výslovnosti slova a už také dokážou popsat, co vidí na obrázku a jaký děj obrázek ztvárňuje. Dítě už používá delší věty, akorát může začít koktat, jelikož jeho myšlenky jsou rychlejší než slova, které chce říct. Nejčastějším slovním vyjadřováním v tomto věku jsou otázky typu proč, kdy, kdo a co (Bacus, 2004).

Dítě od 4 do 5 let se výrazně zlepšilo v chápání pojmu času a také ve způsobu vyjadřování se. Dokáže ve větě už správně použít minulý, přítomný a budoucí čas a postupně se začíná orientovat v ročním období, měsících i dnech. Slova jako jsou před, za, na rohu, uprostřed, nejvíce, méně a než, již dítě začíná chápat a využívat. Slovní zásoba v tomto věku už obsahuje v průměru kolem 1500 až 1900 slov. Děti jsou velmi hovorné, zřídka mají ještě nějaké gramatické chyby při skloňování, ale neustále vyzvídají od dospělých, co znamenají ta slova, které ony ještě neznají a jejich fantazie je natolik bohatá, že si vymýšlejí nejrůznější historky a imaginární kamarády, se kterými tráví nejvíce času (Bacus, 2004). U těchto dětí začíná mizet „patlavost“ a začínají hovořit v delších a složitějších větách, ale v jejich vyprávění se objevují nepřesnosti (Šikulová, Čepičková, Wedlichová a kolektiv).

Ve věku kolem 5 a 6 roku mají ve své slovní zásobě kolem 2000 slov, která se neustále rozšiřuje. V tomto věku už mluví plynule a bez drobných chyb i gramaticky správně. Dítě mluví velmi rádo a začíná rozumět výrazům jako je polovina, největší, umí používat správně zájmena a časovat slovesa. V případě, že u dítěte pozorujeme stále nějaké drobné vady ve výslovnosti, je potřeba se mu v tomto období věnovat více a častěji (Bacus, 2004).

Pokud chceme ovlivnit rozvoj řeči správným směrem, je potřeba, abychom na dítě od mala dostatečně mluvili, komunikovali, komentovali jeho činy a všechno ostatní co s dítětem děláme a prožíváme (Kucharská, Čvancarová, 2004).

1.6 Hra

Hlavní činností v předškolním věku se stává hra, která je u předškolního dítěte rozvíjenější a především má stanovený smysl či cíl (Skorunková, 2007). Pro dítě je nejdůležitější činností hra, jejíž pomocí poznává svět a skutečnost, učí se podřizovat pravidlům, spolupráci a respektovat dospělé i své vrstevníky (Žáčková, Jucovičová, 2005). Můžeme říct, že hra nás provází po celý náš život a v každé etapě vývoje má jiný význam a specifické rysy. Dítě tříleté, pětileté, školák nebo dospělý si hraje každý jinak, rozdíly jsou v každém období, dokonce i u dětí stejného věku. Na vývoji dětských her má velký podíl to, jak dítě vyspívá a jak je vychováváno. Nevhodná výchova může vývoj přibrzdit, narušit, naopak správná výchova podporuje a obohacuje vývoj dítěte po všech stránkách (Mišurcová, Fišer, Fixl, 1980).

Dítě předškolního věku využívá při hře zejména svoji fantazii, která mu umožňuje uspokojovat jeho přání a chování, které je v jeho představách a také jeho potřebám přizpůsobit realitu. Hra má v tomto období význam pro rozvoj sociálních dovedností, jelikož si děti hrají už spolu, nikoli jen vedle sebe paralelně. Děti v předškolním období si společně hry organizují, rozdělují si role, určují si společný cíl a každý ke hře přistupuje svým osobitým dílem (Skorunková, R. 2007). Jak již bylo zmíněno, tak hra se v období předškolního věku stává nejdůležitějším prostředkem učení a proto i v tomto období se velmi rozšiřuje repertoár hrových činností. Holčičky nejraději vyhledávají námětové hry, kde si mohou hrát na princezny, kadeřnice a prodavačky, zatímco kluci vyhledávají nejčastěji z námětových her, hry na vojáky a kosmonauty. Ovšem nejčastěji vyhledávanými hrami jsou hry technického typu, v nichž se rozvíjí senzomotorické dovednosti, které jsou spojené s prostorovou představivostí. Slovní hry, hádanky, didaktické hry, hry s pravidly dětem předškolního věku rozvíjí zejména intelektuální rozvoj, zrakové vnímání, jemnou motoriku a komunikativní dovednosti. V neposlední řadě nesmíme zapomenout na pohybové hry, které mají podobu kolektivních pohybových aktivit, nebo sportovních dovedností (Kucharová, Švancarová, 2004).

1.7 Kresba

„Dětská kresba je tzv. „královskou cestou“ k poznání dětské psychiky“ (Šimíčková-Čížková a kolektiv, 2008).

Kresba je pro dítě tím nejpřirozenějším prostředkem, který mu slouží k vyjadřování se a zároveň je pro něj i hrou. Děti si kreslí s takovou samozřejmostí, tak, jako my dospělí mluvíme a komunikujeme. Kolikrát se odváže říct kresbou víc, než kdyby se mělo vyjádřit slovně a proto je velmi pozoruhodné a obdivuhodné umět číst dětskou řeč (Říčan, 2006).

Mezi základní aktivity dítěte řadíme právě i zmíněný výtvarný projev, který je stejně důležitý. Tento proces dítěti v předškolním období umožňuje symbolickou, neverbální řeč, díky níž může vyjadřovat své představy, pocity, obavy a přání. Středem zájmu dítěte předškolního věku je člověk a vše kolem něj, proto je nejčastějším námětem dětských kresebných projevů člověk, neboli lidská postava (Šimíčková-Čížková a kolektiv, 2008).

Vývoj kresby

„Kresba je neverbální symbolickou funkcí. Projevuje se v ní tendence zobrazit realitu tak, jak ji dítě chápe“ (Vágnerová, 2005, s. 183).

Kresba předškolního dítěte prochází několika vývojovými fázemi:

1. **Nesymbolická, senzomotorická fáze** se objevuje u dětí batolecího věku, kdy dítě pouze „čmárá“ a nezabývá se výsledkem výtvoru.
2. **Fáze přechodu na symbolickou úroveň**, kdy dítě postupně přichází na to, že čmáraní může zobrazovat i realitu a stává se symbolem a výsledek kresby bývá pojmenován podle nějakého typického znaku.
3. **Fáze primárního symbolického vyjádření**, zde už dítě ví, že kresbou může něco zobrazit. Rozvoj celého komplexu schopností, dovedností a také momentální emoční stav ovlivňuje podobnost kresby a zobrazovaného objektu. Jak výstižně a stručně tvrdí Matějček 1994 (In Vágnerová, 2005), dítě kreslí to, co vidí, to co o objektu ví a zdá se mu na něj důležité (Vágnerová, 2005).

I kresba lidské postavy má svůj vývoj: Každé dítě je individualita a díky tomu začíná každý kreslit postavu v jiném roce života. Někteří jedinci to zvládají již okolo druhého roku a v průběhu třetího roku života (Kucharská, Švancarová, 2004).

1. ***Stádium hlavonožce***, které se objevuje zhruba kolem 3 let. Největší význam má zde obličej, jelikož jeho pomocí můžeme navazovat sociální kontakty. Děti kreslí hlavonožce, jelikož jejich existence potvrzuje, že dítě kreslí první to, co považuje za nejdůležitější, což je hlava (Vágnerová, 2005).
2. ***Stádium subjektivně fantazijního zpracování***. Tímto způsobem kreslí postavu děti ve věku 4 a 5 let. Typické pro tento věk jsou průhledné kresby, kdy dítě postupem času postavu obléká, respektive přikresluje další části oděvu (Vágnerová, 2005). V tomto období začíná dítě rozlišovat hlavu, trup, končetiny a na kresbě se začínají objevovat a disponovat různé detaily (Kucharská, Švancarová, 2004).
3. ***Stadium realistického zobrazení***, nebo také přechod k realismu. Dětské výtvořby se podobají více skutečnosti (Vágnerová, 2005). Kolem 6 roku můžeme spatřit, že postava má všechny části lidského těla a můžeme říct, že je dostatečně rozvinutá. Většinou se tyto kresby zobrazují před nástupem do školy a kresba postavy může být také součástí vyšetření školní zralosti (Kucharský, Švancarová, 2004).

2 ŠKOLNÍ ZRALOST

„Školní zralost chápeme jako způsobilost dítěte začlenit se do školního vyučování, která vychází ze stavu jeho fyzických, zdravotních a mentálních předpokladů, tj. z kvality myšlenkových operací, úrovně vyjadřování, schopnosti soustředit se s aktivní pozorností a odpovídajícím reagováním“ (Kořátková, 2008, s. 114).

O školní zralosti můžeme najít v odborné literatuře několik odlišných definicí. Já osobně se přikláním k výše uvedené definici od Kořátkové, jelikož si myslím, že zahrnuje celou osobnost dítěte. Ale pro srovnání přikládám ještě další definici pro její srovnání.

„Školní zralost v pedagogicko-psychologickém pojetí znamená stav dítěte projevující se v takové úrovni jeho organismu, která mu umožňuje adaptaci na prostředí školy“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2003, s. 243)

Velmi podobným pojmem je i školní připravenost, která je níže popsána a srovnána se školní zralostí.

„Školní připravenost bychom mohli definovat jako způsobilost a stav rozvoje obecných a praktických vědomostí, dovedností a návyků, které umožní dítěti pokračovat ve svém vývoji prostřednictvím školního vzdělávání na úrovni kurikula (programu dané školy, které můžeme ve vztahu k dítěti vybírat)“ (Kořátková, 2008, s. 114).

Školní připravenost se dá považovat za vyvíjející se charakteristiku, která se neustále vyvíjí, a je ovlivněna měnící se koncepcí výchovně-vzdělávací praxe. Zahrnuje stupeň psychického, biologického vývoje dítěte, výchovné i sociální vlivy a školní požadavky. Složky školní připravenosti: **Emocionálně-sociální složka**, **Kognitivní složka**, **Pracovní složka**, **Somatická složka** (Kollaríková, Pupala, 2001).

Celá řada činitelů rozhoduje o tom, zda je dítě způsobilé k nástupu do školy, některé jsou zaměřené spíše jen na biologickou podstatu (pojem školní zralost), nebo z jiných, ve kterých se odráží proces učení (školní připravenost). Zde se zúročuje docházka do mateřské školy, ale hlavně péče rodičů o dítě (Kucharská, Švancarová, 2004).

Školní zralost a školní připravenost vlastně vyjadřují určitý stav kvality vývoje dítěte, ale oba tyto pojmy bývají často zaměňovány, i když jsou téměř stejné. Oba tyto termíny mají stejný základ, kterým mohou ovlivnit tento stav kvalitou péče z vnějšího působení a především to, že je vše ovlivňováno hlavně vnitřními dispozicemi, které mají velmi vysoký vliv k dovršení vývojové etapy, která se vztahuje k šestému roku života dítěte. Tyto termí-

ny mají společný základ, ale každý z nich má něco určujícího a odlišného od druhého (Koťátková, 2008).

Školní zralost zahrnuje rozvoj z hlediska fyzické zralosti (výška, váha, počátek výměny zubů), psychické zralosti (kognitivní úroveň, sociální a citová vyspělost), což posuzují hlavně pediatri a psychologové (Koťátková, 2008).

2.1 Tělesná zralost

Posouzení tělesné zralosti je v kompetenci odborného, nebo praktického lékaře. Tělesná vyspělost, kde řadíme váhu a výšku, nemůžeme brát jako prvořadým ukazatelem školní zralosti, ale můžeme na ni brát zřetel (Bednářová, Šmardová, 2011). Právě posuzování výšky a hmotnosti, je nejčastějším ukazatelem vyspělosti, což se skutečnou školní zralostí souvisí nejméně a taky působí jako nejméně průkazný ukazatel (Langmeier, Krejčířová, 2006).

Dítě, které je zralé pro školu by mělo být z biologického hlediska přiměřeně velké tj. 115 – 120 cm a váhu by mělo mít kolem 20kg. I výměna prvních zubů je považována za jednu ze známek školní zralosti. Důležitý je rozvoj obratnosti dítěte předškolního věku. Dítě, které je zralé pro školu, má umět běhat, skákat po jedné noze i snožmo, koordinovat své pohyby při jakýchkoliv překážkách a hrách. Jelikož za velmi důležitý se zde považuje rozvoj jemné motoriky, tak dítě, které je zralé by mělo umět manipulovat s jakýmkoliv drobným materiálem, plastelínou, stříhat, vytrhávat různé kousky papíru. S jemnou motorikou úzce souvisí i grafomotorika, kdy už by dítě mělo projevovat přiměřený tlak na tužku, držet ji ve správné poloze a koordinovat její pohyb a čáry (Kucharská, Švancarová, 2004).

2.2 Kognitivní zralost

Velmi důležitá pro školní zralost je úroveň rozumových schopností a rovnoměrnost vývoje v jednotlivých oblastech a také je třeba posoudit, jak si dítě stojí ve vývoji se svými vrstevníky a zda jim odpovídá, zaostává, či se ukazuje jako opožděné. Může ale i nastat, že dítě je pozadu pouze jen v jedné dílčí oblasti.

Kognitivní zralost velmi ovlivňují vrozené dispozice, rodinné prostředí a výchova dítěte. Abychom mohli posuzovat kritéria kognitivní zralosti, jsou zde zařazovány určité jevy, mezi které patří analytické (diferencované) vnímání, analyticko-syntetická činnost v myšlení, pojmové myšlení, chápání a užívání symbolů, trvalejší a záměrná paměť, počátky jednoduchého logického uvažování, odlišení reality od světa fantazie, záměrně koncentrovaná pozornost, vnímání času a prostoru a ve všech těchto oblastech můžeme pozorovat v předškolním období výrazné změny. Velmi důležitým faktorem je řečová vyspělost, tzn., že dítě dokáže vyjádřit své myšlenky a pokud možno, tak bez logopedických vad, i když zkušenosti pedagogů ukazují, že 20 – 30% dětí vykazuje drobné vady výslovnosti, zejména v prvních třídách (Spáčilová, 2009).

2.3 Emoční a sociální zralost

Emoční zralost úzce souvisí s mentální výkonností, ale dítě, které je zralé v této oblasti by už mělo přiměřeně kontrolovat své city, impulzy a odkládat svá přání (Langmeier, Krejčířová, 2006).

Dítě, které je sociálně zralé pro školu, by mělo zvládnout odloučení od rodiny na určitou dobu. Mělo by být připravené vzít na sebe roli školáka a zapojit se do školní práce, plnit pokyny od učitele a spolupracovat se svými vrstevníky (Kucharská, Švancarová, 2004). Sociální zralost můžeme považovat také jako podřízení se zvyklostem a režimu školy. Dítě musí dokázat, že je schopno plnit to, co si samo zvolí a mělo by zvládnout utlumit své nutkání přechodu k jiným aktivitám (Čačka, 1996). Mělo by zvládat oddálení svých přání, zvládat základy sebeobsluhy a ty děti, které jsou více impulzivní, precitlivělé, úzkostné a s emočními problémy mají svoji školní úspěšnost více ohroženou než ostatní (Žáčková, Jucovičová, 2005).

2.4 Testy školní zralosti

Diagnostikování školní zralosti probíhá i nejrůznějšími testy školní zralosti, proto ty nejznámější přikládám.

Orientační test školní zralosti neboli Kernův test, který je v české verzi přepracovaný Jiráskem a také známý jako Jiráskův test. Tento test obsahuje tři úkoly, mezi které

patří kresba mužské postavy, napodobení psacího písma a obkreslení skupiny bodů. Při hodnocení tohoto testu se používá pětistupňová klasifikace. Tento test je spíše spolehlivý pro závěr o školní zralosti, avšak nestačí pro celkové posouzení školní nezralosti.

Obrázkovo slovníková skúška (OSS), kterou zkonstruoval Kondáš patří k dalším testům zralosti na školu. Tento test zjišťuje pohotovost u dětí a slovní zásobu. Kondáš doporučuje tento test kombinovat s Jiráskovým testem. Výsledky testu jsou uvedeny v percentilech a v pěti stupních.

Ze zahraničních testů můžeme zmínit např. **Kettwigský test školní zralosti (Kettwiger Schulreiferest KST)**, z roku 1969 se skládá ze tří subtestů zjišťujících vizuomotorickou koordinaci, úroveň chápání, přesné vnímání tvarů a reprodukci uspořádané množiny (Svoboda, Křejičřívá, Vágnerová, 2009).

I v odborné literatuře můžeme najít vše co má předškolák umět a publikace jsou určeny pro rodiče i učitelky mateřských škol a to jsou **Školní zralost a Diagnostika dítěte předškolního věku** od Jiřiny Bednářové a Vlasty Šmardové.

2.5 Školní nezralost

Spousta rodičů si každoročně klade otázku, zda jejich dítě je pro školu zralé, zda bude schopno zvládnout požadavky na výuku psaní, čtení, počítání a každý rok bývá velké množství odkladů školní docházky z důvodu školní nezralosti – nezralosti fyzické, psychické a sociální (Žáčková, Jucovičřívá, 2005). V případě, že se zjistí, že dítě je v nějaké oblasti nezralé pro školu, pořád je spousta času na to, aby se pedagogové a rodiče zaměřili na danou oblast a důkladně ji procvičřovali (Klégrová, 2003).

Z několikanásobného sledování se ukázalo, že nepřipravení a nezralí pro vstup do školy bývají hlavně chlapci, kteří jsou narozeni v posledních dvou měsících, tedy v letních měsících, před vstupem do následujícího školního roku a ukázalo se i malé procento dívek, které jsou narozeny v těchto měsících, bývají také nezralé pro školu (Kořátková, 2008).

Znaky školní nezralosti:

- **Fyzická nezralost** může naznačřovat nedostatečným vzrůstem dítěte, jeho špatným zdravotním stavem či zvýšenou nemocností.

- **Psychická nezralost** se může projevovat zpomaleným zráním nervového systému, z čehož nám může vyjít nezralost některých funkcí, mezi které můžeme zařadit nedostatečnou úroveň percepce a vyjadřovacích schopností včetně logických vad, opožděný vývoj grafomotoriky a menší schopnost koncentrovat pozornost.
- **Sociální nezralost** nám naznačuje nedostatek sociálních zkušeností zejména u těch dětí, které nenavštěvovaly mateřskou školu, a může se projevovat nadměrnou fixací na rodinu.

Pokud zjistíme nějaký výskyt z některých aspektů školní nezralosti, může to být právě podnět k odkladu školní docházky (Buriánová et al., 2004).

3 ODKLAD ŠKOLNÍ DOCHÁZKY

„Odklad školní docházky je preventivní opatření, které má chránit děti školně nezralé před selháváním“ (Klégrová, 2003, s. 31). Můžeme ale i najít, že o odkladu školní docházky se tvrdí něco jiného. „Důvodem odkladu je podle opakovaného zjišťování především strach ze základní školy, který přetrvává od 80. Let 20. Století“ (Kořátková, 2008, s. 117).

V posledních 35 letech je často probírán odklad školní docházky, jelikož se rok od roku neustále zvyšuje počet dětí, které vstupují do školy později, než v šesti letech (Buriánová et al, 2004).

O odkladu školní docházky se rozhoduje již v lednu, či únoru a spousta dětí by měla být v tomto období zralá, popřípadě do začátku roku dozrát a připravit se (Kořátková, 2008). Odklad školní docházky je záležitostí odborníků, proto by jej rodiče měli navštěvovat v případě, že si nejsou jistí se školní zralostí (Klégrová, 2003).

Dítě se může stát znevýhodněno v případě, že nastoupí předčasně do školy. V tomto případě nemusí stačit na školní požadavky a to vede k jeho přetěžování, vyčerpání organismu, zvýšené únavě a roztáčí se kruh, který nám přináší spoustu obtíží. V nejhorším případě se u dítěte může objevit pocit neúspěšnosti, což vede k výraznému oslavení sebe-důvěry a dítě si o sobě myslí, že je hloupé, neúspěšné a nenadané.

V případě, že nastoupí do školy dítě, které je nezralé, tak je ohroženo stresovými situacemi a proto je potřeba zvážit, zda jsou veškeré předpoklady pro vstup do školy splněny a v případě, že nejsou, tak je vhodné zvážit odklad školní docházky. Pokud nemáme vážné důvody, neměli bychom dítěti školní docházku vůbec odkládat. Z tohoto důvodu bychom měli pamatovat na jeden princip a dodržovat ho a to je – ani příliš brzy, ani příliš pozdě (Matějček, 2005).

Děti, kterým již byla školní docházka odložena, potřebují intenzivní péči v tréninku určitých psychických funkcí. Je důležité, aby dítě pravidelně docházelo do mateřské školy, kde se mu mohou věnovat učitelky. Zejména pro děti s tzv. sociální nezralostí je mateřská škola velmi prospěšná, jelikož se v ní více adaptují a připraví se na odloučení od rodiny. Setkáváme se i s případy, kdy děti nechávají děti doma, nebo v mateřské škole i když už jsou pro vstup do školy zralé po všech stránkách. V tomto případě rodiče chtějí oddálit jeho povinnosti a prodloužit mu dětství, ale je potřeba si uvědomit, že dítě může promeškat

svůj dobrý a správný start ve škole a později ztratit motivaci ke školní práci (Kucharská, Švancarová, 2004).

O odkladu školní docházky je pojednáváno v zákoně 561/2004 Sb. Školském zákonu, který je níže uveden.

§ 37 Odklad povinné školní docházky

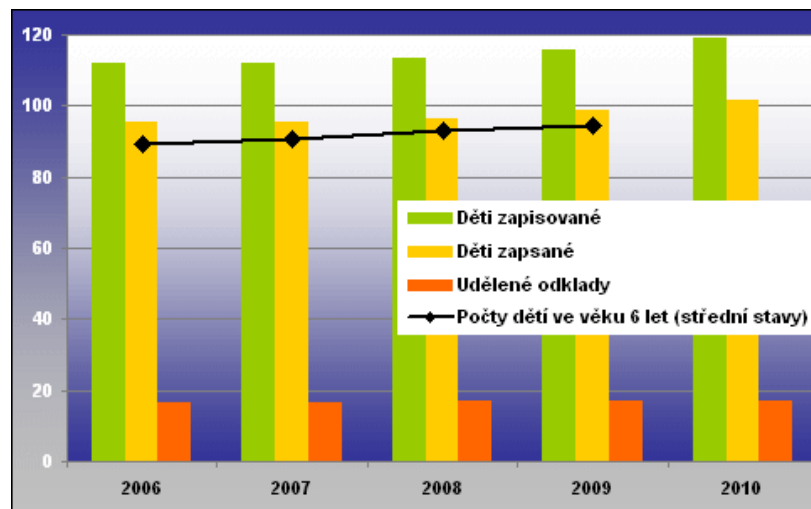
„(1) Není-li dítě po dovršení šestého roku věku tělesně nebo duševně přiměřeně vyspělé a požádá-li o to písemně zákonný zástupce dítěte do 31. května kalendářního roku, v němž má dítě zahájit povinnou školní docházku, odloží ředitel školy začátek povinné školní docházky o jeden školní rok, pokud je žádost doložena doporučujícím posouzením příslušného školského poradenského zařízení, a odborného lékaře nebo klinického psychologa. Začátek povinné školní docházky lze odložit nejdéle do zahájení školního roku, v němž dítě dovrší osmý rok věku.

(2) Při zápisu do prvního ročníku základní škola informuje zákonného zástupce dítěte o možnosti odkladu povinné školní docházky.

(3) Pokud se u žáka v prvním roce plnění povinné školní docházky projeví nedostatečná tělesná nebo duševní vyspělost k plnění povinné školní docházky, může ředitel školy se souhlasem zákonného zástupce žákovi dodatečně v průběhu prvního pololetí školního roku odložit začátek plnění povinné školní docházky na následující školní rok.

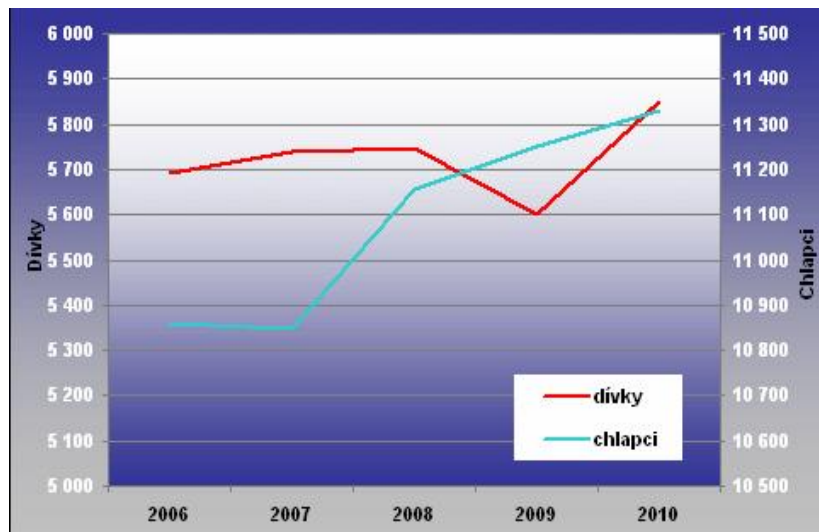
(4) Pokud ředitel školy rozhodne o odkladu povinné školní docházky podle odstavce 1 nebo 3, doporučí zároveň zákonnému zástupci dítěte vzdělávání dítěte v přípravné třídě základní školy nebo v posledním ročníku mateřské školy, pokud lze předpokládat, že toto vzdělávání vyrovná vývoj dítěte“ (Školské zákony, 2010).

Již od roku 2000 můžeme sledovat výzkumy o odkladu školní docházky. Z nízké posloupnosti se neustále vyvíjí a procentuálně zvyšují právě i odklady školní docházky, počet přihlášených dětí do prvních tříd, i co se týče pohlaví dětí předškolního věku a také dodatečných odkladů školní docházky. Tyto výzkumy jsou zahrnuty dále v textu i s příslušným popisem.

Graf 1: Počty dětí zapisovaných a zapsaných do základních škol, počet udělených odkladů zahájení povinné školní docházky a počet dětí ve věku 6 let v populaci (střední stav), 2006–2010 (v tis.)

Zdroj dat: ÚIV (S 53-01 Výkaz o zahájení povinné školní docházky v základní škole), ČSÚ (Demografická ročenka České republiky 2008 , Věkové složení obyvatelstva v roce 2009)

Graf 2: Počty udělovaných odkladů podle pohlaví dětí, 2006–2010

Zdroj dat: ÚIV (S 53-01 Výkaz o zahájení povinné školní docházky v základní škole)

V následujících tabulkách můžeme sledovat čtyřletý vývoj, týkajících se vstupů do prvních tříd a odkladů školní docházky.

„Rok	2000		2001		2002		
	<i>počet</i>	<i>%</i>	<i>počet</i>	<i>%</i>	<i>počet</i>	<i>%</i>	
<i>Děti nastupující do 1. Tř.</i>	113 670	100,0	99 166	100,0	93 929	100,0	
<i>Odklady p. š. docházky</i>	27 383	24,1	25 842	26,1	23 333	24,8	
<i>Předčasné nástupy do ZŠ</i>	647	0,6	817	0,8	821	0,9	
<i>Dodatečné odklady</i>	1 630	1,4	1 578	1,6	1 386	1,5	

Rok	2003		2004		Průměr
	<i>počet</i>	<i>%</i>	<i>počet</i>	<i>%</i>	<i>%</i>
<i>Děti nastupující do 1. Tř.</i>	90 263	100,0	89 107	100,0	
<i>Odklady p. š. docházky</i>	21 341	23,6	21 554	24,2	24,6
<i>Předčasné nástupy do ZŠ</i>	786	0,9	937	1,1	0,9
<i>Dodatečné odklady</i>	1 453	1,6	1 391	2,3	1,7

Tabulky č. 0 Počet odkladů povinné školní docházky, předčasných nástupů do ZŠ a dodatečných odkladů povinné školní docházky (zahrnuty jsou i speciální školy)

Zdroj: ÚIV“ (Buriánová et al, 2004, s. 13 - C 1.8).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU

Tento typ výzkumu, jsem volila z důvodu, že počet odkladů školní docházky stále roste, což potvrzuje i tisková zpráva z Ústavu pro informace ve vzdělávání, kdy v posledním roce vzrostly celorepublikově žádosti o odkladu školní docházky o 5,4% (ÚIV [online], 2011).

4.1 Cíl výzkumu

Hlavním cílem bakalářské práce je zmapovat příčiny a počet odkladů školní docházky u dětí předškolního věku, včetně realizace spolupráce z pohledu pedagogů mateřských škol ve Zlínském kraji.

4.2 Dílčí cíle

- Zmapovat počet odkladů školní docházky v roce 2010 a 2011 u dětí předškolního věku ve Zlínském kraji
- Zjistit hlavní příčiny odkladů školní docházky u dětí
- Zjistit jak probíhá spolupráce mezi rodiči, mateřskou školou a pedagogicko-psychologickou poradnou v souvislosti se školní zralostí

4.3 Výzkumný problém a výzkumné otázky

Jako výzkumný problém jsem si zvolila: Roste počet odkladů školní docházky, a co je hlavní příčinou odkladu školní docházky z pohledu pedagogů mateřských škol ve Zlínském kraji?

Ze stanovení výzkumného problému, vyplývají následující výzkumné otázky:

- Vzrostl počet odkladů školní docházky ve Zlínském kraji od roku 2010 a o kolik?
- Co je hlavní příčinou odkladu školní docházky u dětí předškolního věku?
- Liší se počet odkladů školní docházky v souvislosti s pohlavím dítěte?
- Jaký mají rodiče vliv na odklad školní docházky?
- Jakým způsobem a v jaké míře spolupracují rodiče a mateřská škola s pedagogicko-psychologickou poradnou?

4.4 Metoda sběru dat a jejich zpracování

Ke zkoumání odkladů školní docházky byl zvolen kvantitativní výzkum. Metodou sběru dat je dotazníkové šetření. Výzkumným nástrojem je dotazník.

Dotazníkové šetření chápeme jako metodu, kterou klademe písemné otázky a tím získáváme od respondentů písemné odpovědi. Patří mezi nejčastější metodu, kterou můžeme zjišťovat především hromadné údaje od daných respondentů. Kvalitní dotazník by se měl skládat ze tří částí. První část, neboli také nazývána jako vstupní část, by měla oslovovat, motivovat respondenty a měla by přiblížit určitou problematiku dotazníku. Ve druhé části jsou obsaženy vlastní otázky autora, kde seřazení otázek nebývá logicky uspořádáno. A v poslední části se děkuje respondentovi za jeho spolupráci a čas (Gavora, 2010).

Vytvořený dotazník obsahuje 11 uzavřených otázek, 10 polouzavřených otázek a 1 otevřenou otázku, které jsou v souladu s výzkumnými otázkami. (Dotazník viz. příloha P1).

4.5 Výzkumný vzorek a časová dotace

Jedná se o záměrný výzkum, který byl realizován v 251 mateřských škol ve Zlínském kraji. Každý dotazník byl doručen ředitelce mateřské školy, která má přehled o všech dětech ve věku od 5 do 7 let, které mají zahájit povinnou školní docházku. Výzkum byl prováděn v měsíci leden - únor 2012. Dotazníky byly rozeslány pomocí emailu, poštou a některé byly do mateřských škol doručeny osobně.

Doručeno bylo 251 dotazníků, z čehož se mi vrátilo 126 dotazníků tedy po zaokrouhlení 50%.

5 ANALÝZA ZÍSKANÝCH DAT A JEJICH INTERPRETACE

Data, která byla získána z výzkumu, jsou v následující kapitole uspořádána podle položek dotazníku (viz. příloha P1) a analyzována pomocí tabulek četností, grafů a jsou doplněny jednotlivými komentáři u každé tabulky

Otázka č. 1 *V jakém typu mateřské školy pracujete?*

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Státní	124	98%
Soukromá	2	2%
Církevní	0	0

Tabulka 1: Četnost typu mš

První otázka byla dána na zjištění typu mateřské školy, ve kterém ředitelky mateřských škol pracují. Z tabulky můžeme vidět, že ze 126 dotázaných, tedy 100% pracuje ve státním resortu školství celkem 98% respondentů a pouhé 2% v soukromých mateřských školách, za církevní mateřské školy se mi přihlásilo 0% respondentů.

Otázka č. 2 *Kolik tříd má Vaše mateřská škola?*

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Počet tříd celkem	181	100%
Tříd pro předškoláky	67	37%
Homogenní třídy	28	15%
Heterogenní třídy	39	22%

Tabulka 2: Četnost tříd mš

Záměrem této otázky bylo zjistit, kolik tříd mateřské školy celkem mají. Celkový počet tříd v mateřských školách je 181 tedy 100%, z toho je pro předškolní děti 37%, což není ani polovina ze všech tříd v mš. Z těchto 37% tříd je 15% homogenních a 22% heterogenních, čili z výsledku můžeme soudit, že děti jsou ve třídách spíše v heterogenním složení.

Otázka č. 3 *Myslíte si, že je lepší, když jsou děti ve třídách rozděleny, podle věku, vzhledem k připravenosti na školu?*

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Ano	72	57%
- Jednodušší a neruší se	72	57%
Ne	54	43%
- Učí se od sebe, motivace	54	43%

Tabulka 3: Počet tříd a jejich rozdělení

Na tuto otázku odpovědělo 57% respondentů, že je lepší, když jsou děti ve třídách rozděleny podle věku, z důvodu, že se děti neruší a že pro práci učitelky s dětmi je toto rozdělení jednodušší. Naopak 43% respondentů odpovědělo, že je lepší, když jsou děti ve třídách ve smíšeném věku, jelikož ti menší se učí od starších a vzájemně se motivují. V tomto případě je výsledek celkem sporný, i když já se taktéž přikláním k variantě, že děti by měly být ve smíšených třídách, neboť se mohou vzájemně podporovat a vzájemně se od sebe učit a pomáhat.

Otázka č. 4 *Odklad školní docházky je častěji u dětí*

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Se speciálními potřebami	66	52%
Ze sociálně slabších rodin	15	12%
U dětí, kterým se rodiče málo věnují	45	36%

Tabulka 4: Odklad školní docházky

Zdá se, že dnešním trendem rodičů, je zejména budování kariéry, proto i 45% respondentů odpovědělo, že mají odklad školní docházky častěji děti, kterým se rodiče věnují málo. Z toho slabých, 15% respondentů uvádí, že děti mají odklad školní docházky častěji, když pochází ze sociálně slabších rodin, ale nejvyšším počtem 66%, respondenti tvrdí, že nejčastější odklad školní docházky mají děti se speciálními potřebami.

Otázka č. 5 *Myslíte si, že děti se speciálními potřebami a ze sociálně slabších rodin mají doporučený odklad školní docházky častěji než ostatní děti?*

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Ano	39	31%
Ne	31	25%
Většinou ano	56	44%

Tabulka 5: Četnost u dětí se speciálními potřebami a sociálně slabších rodin

Tyto děti, které jsou celkem znevýhodněné a podle 31% respondentů, mají odklad častěji než ostatní děti, naopak 25% tvrdí, že tyto děti nemají odklad školní docházky častěji a 44 % respondentů, což je také nejvíce odpovědí u této otázky tvrdí, že většinou ano mají tyto děti doporučený odklad školní docházky.

Otázka č. 6 *Setkáváte se s odkladem školní docházky?*

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Často ano	101	80%
Zřídka	23	18%
Ne	2	2%

Tabulka 6: Četnost odkladu školní docházky

Od spousty učitelek, či ředitelek v mš jsem se dozvěděla, že pro některé rodiče je módní záležitostí dávat své dítě do školy o rok později, skrz to, že si odloží práci s dítětem a budou mít o pár starostí méně, což je také důvod, proč odklady školní docházky narůstají a proto mi i na tuto otázku, jak často se setkávají pedagogové s odkladem školní docházky, odpovědělo 80% respondentů, že velmi často, 18% se s odkladem školní docházky setkává jen zřídka a pouhé 2% se s odkladem nesetkávají.

Otázka č. 7 **Odklad školní docházky mívají častěji**

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Chlapci	74	59%
Děvčata	4	3%
Pohlaví dítěte nerozhoduje	48	38%

Tabulka 7: Odklad školní docházky s ohledem na pohlaví dítěte

Odpovědi na tuto otázku mě velmi zajímaly, jelikož si myslím, že nezáleží na pohlaví dítěte, že každé dítě je jednoznačně individualita a ve vývoji máme každý jiný rychlostní průběh, ale podle výsledků vyplynulo, že 59% respondentů si myslí, že OŠD mívají častěji chlapci a pouze 3% si myslí, že častější OŠD je u děvčat, naopak 38% respondentů se domnívá, že na pohlaví dítěte nezáleží, k čemuž se já osobně také přikláním.

Otázka č. 8 *Kolik dětí šlo v roce 2010/2011 k zápisu do 1. třídy z Vaší mateřské školy?*

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Počet celkem	2 875	100%
Počet chlapců	1 612	56%
Počet děvčat	1 263	44%

Tabulka 8: Počet dětí u zápisu do 1. třídy v roce 2010/2011

Z této otázky vyplývá, že v roce 2010/2011 se k zápisu do 1. třídy v celém Zlínském kraji, přihlásilo z mateřských škol celkem 2875 dětí což je 100%, z toho bylo 56% chlapců a 44% děvčat.

Otázka č. 9 *Kolika dětem v roce 2010/2011 byl doporučen odklad školní docházky ve Vaší mateřské škole?*

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Počet celkem	642	100%
Počet chlapců	345	54%
Počet děvčat	297	46%

Tabulka 9: Doporučení odkladu školní docházky v roce 2010/2011

V roce 2010/2011 byl doporučen odklad školní docházky celkem 642 dětí ze Zlínského kraje což je 100%, z toho bylo 54% chlapců a 46% děvčat, z čehož nelze posoudit, zda děti měly odklad již před zápisem do 1. třídy, či až po zápisu do školy.

Otázka č. 10 **Kolik dětí šlo v roce 2011/2012 k zápisu do 1. třídy z Vaší mateřské školy?**

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Počet celkem	3 367	100%
Počet chlapců	1 928	57%
Počet děvčat	1 439	43%

Tabulka č. 10: počet dětí u zápisu do 1. třídy v roce 2011/2012

V letošním roce 2011/2012 se do 1. tříd přihlásilo 3 367, tedy 100% dětí z mateřských škol ve Zlínském kraji, z toho bylo 57% chlapců a 44% děvčat.

Otázka č. 11 **Kolika dětem byl doporučen odklad školní docházky v roce 2011/2012 ve Vaší mateřské škole?**

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Počet celkem	721	100%
Počet chlapců	423	59%
Počet děvčat	298	41%

Tabulka 11: Počet odkladů školní docházky v roce 2011/2012

V tomto popisu tabulky můžeme zjistit, že odklad školní docházky byl doporučen celkem 721 dětem, z čehož je 59% chlapců a 41% děvčat, z čehož nelze posoudit, zda děti měly odklad již před zápisem do 1. třídy, či až po zápisu do školy.

Otázka č. 12 **Diagnostikujete školní zralost u dětí ve Vaší mateřské škole a podle jakého testu?**

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Ano	79	63%
- Diagnostika předškoláka	17	14%
- Matějčkův test	10	8%
- Jiráskův test	34	27%
- Vlastní test	18	14%
Ne	47	37%

Tabulka 12: Diagnostikování školní zralosti

Školní zralost ve svých mateřských školách diagnostikuje 63% respondentů, z toho 14% podle knihy Diagnostika předškoláka od Jiřiny Bednářové, 8% podle testu od Matějčeka, 27% diagnostikuje školní zralost podle Jiráskova testu a 14% respondentů odpovědělo, že si vytváří svůj vlastní test, podle kterého diagnostikují školní zralost. Naopak 37% dotázaných odpovědělo, že školní zralost vůbec nediodagnostikují.

Otázka č. 13 *Spolupracuje Vaše mateřská škola s pedagogicko-psychologickou poradnou?*

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Ano	97	77%
Ne	29	23%

Tabulka 13: Spolupráce mateřské školy s PPP

Dle mého názoru, je v dnešní době práce s pedagogicko-psychologickou poradnou velmi důležitá a to mi potvrdilo i 77% respondentů, kteří s pedagogicko-psychologickou poradnou spolupracují, ale 23% odpovědělo, že spolu žádným způsobem nespoupracují, což je velmi zajímavý výsledek a mateřské školy by se měly podílet na rozvoji této spolupráce.

Otázka č. 14 *Setkáváte se s rodiči, kteří nechtějí dát dítě do školy i přesto, že je na školu zralé?*

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Ne	47	37%
Ano	79	63%
- Z důvodu, že je dítě narozeno v letních měsících	34	27%
- Z důvodu, aby si prodloužilo dětství	25	20%
- Z důvodu, že rodiče nemají čas se dítěti věnovat	8	6%
- Z důvodu, že škola klade vysoké nároky a dítě by je nezvládlo	12	10%

Tabulka 14: Rodiče a jejich pohled na zralé dítě

Jak jsem se již zmiňovala, spousta rodičů děti do školy nedávají, aby si ušetřilo několik starostí, ale co se týče výzkumu, tak 37% respondentů odpovědělo, že se nesetkává

s rodiči, kteří nechtějí dát dítě do školy, přestože je zralé a do školy ho raději dají, ale 63%, což je více jak polovina odpověděla, že se s takovými rodiči setkávají. Mezi nejčastější důvody, proč rodiče do školy dítě nedávají je, z 63% důvod ten, že je dítě narozeno v letních měsících, z 27% je důvod toho, že rodiče chtějí, aby si dítě prodloužilo dětství, 6% tvrdí, že rodiče nemají čas se dítěti věnovat, tak proto mu školní docházku oddalují a 10% dotázaných tvrdí, že se setkali s takovými rodiči, kteří dítě nedali do školy z důvodu, že škola klade vysoké nároky, které by jejich dítě nezvládalo.

Otázka č. 15 *Stalo se Vám, že rodič nepožádal o odklad školní docházky i přes to, že mu to doporučila pedagogicko-psychologická poradna?*

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Ano	48	38%
- Dítě vše zvládne, je dostatečně chytré a vzdělané	21	17%
- Naše dítě je nejlepší	27	21%
Ne	78	62%

Tabulka 15: Nepožádání o odklad školní docházky

V takovém případě, kdy si rodič stojí za svým a dalo dítě do školy i přesto, že mu to doporučila PPP, se setkalo 38% dotázaných, z čehož byl nejčastější argument 17% ten, že rodiče tvrdili, že jejich dítě vše zvládne a je dostatečně chytré a vzdělané a 21% rodičů tvrdilo, že je jejich dítě nejlepší. Zde se setkáme s pozitivním výsledkem a asi i dostatečně inteligentními rodiči, kteří PPP poslechnou a raději požádají o odklad ŠD na což nám poukazuje 62% respondentů.

Otázka č. 16 *Dají rodiče za pravdu v diagnostice školní zralosti i mateřské škole, nebo jen pedagogicko-psychologické poradně?*

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Mateřská škola	22	17%
Pedagogicko-psychologická poradna	36	29%
Záleží na rodičích	68	54%

Tabulka 16: Pravda o diagnostice školní zralosti

Otázka 15. a 16. Spolu úzce souvisí, ale jak můžeme vidět, tak pouhých 17% dotázaných tvrdí, že dají za pravdu v diagnostice ŠZ i mateřské škole, 29% se klaní spíše k pedagogicko-psychologické poradně a 54% tvrdí, že záleží na jednotlivých rodičích.

Otázka č. 17 *Spolupracuje Vaše mateřská škola s rodiči předškoláků v souvislosti s předcházením odkladu školní docházky?*

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Ano	83	66%
- Praktické ukázky	15	12%
- Osobní konzultace	39	31%
- Třídní schůzky	19	15%
- Besedy s psychologem	4	3%
- Logopedie	6	5%
Ne	43	34%

Tabulka 17: Spolupráce mateřské školy a rodičů

Jelikož si myslím, že spolupráce rodičů a mateřské školy je velmi důležitá, tak mě velmi zajímaly výsledky této otázky. V tabulce můžeme sledovat, že 66% respondentů pracuje s rodiči dětí vůči předcházení odkladu školní docházky a to 12% pomocí praktických ukázek, 31% osobními konzultacemi, 15% pořádá třídní schůzky pro rodiče, 3% uskutečňují besedu s psychologem a 5% napomáhá rodičům logopedií. Z toho celkem 34% mateřských s rodiči vůbec nespolupracuje.

Otázka č. 18 *Připadají Vám požadavky u zápisu do školy:*

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Náročné	3	2%
Slabé	0	0%
Přiměřené	123	98%

Tabulka 18: Požadavky u zápisu do školy

V této tabulce vidíme jednoznačný výsledek, kde si 98% dotázaných myslí, že požadavky u zápisu do školy jsou naprosto přiměřené a pouhé 2% tvrdí, že jsou tyto požadavky pro děti náročné.

Otázka č. 19 *Pokud máte ve třídě dítě s odkladem ŠD, pracujete s ním více a individuálně?*

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Ano	85	67%
Většinou ano	24	19%
Někdy	11	9%
Ne	6	5%

Tabulka 19: Individuální práce s dítětem

S dítětem, které má odklad školní docházky bychom měli více pracovat a rozvíjet zejména tu oblast, kvůli které byl jeho odklad ŠD uskutečněn. Naštěstí se ukázalo, že více jak polovina, tedy 67% právě s těmito dětmi pracuje více a individuálně, 19% většinou s dětmi spolupracuje, 9% s dětmi pracuje jen někdy, tedy velmi málo a ukázalo se, že 5% s dětmi vůbec nepracuje, což pro rozvoj dítěte není moc dobré.

Otázka č. 20 *Které z těchto důvodů bývají nejčastějším důvodem odkladu školní docházky? (podtrhněte nejčastější důvody, možno více odpovědí)*

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Grafomotorika	52	19%
Řeč	66	24%
Sluchové vnímání	16	6%
Zrakové vnímání	13	5%
Vnímání času	6	2%
Matematické schopnosti a dovednosti	9	3%
Sociální dovednosti	12	4%
Práceschopnost, koncentrace pozornosti při činnostech	45	17%
Sebeobsluha	48	18%
Vnímání prostoru	5	2%
Jiné	0	0%

Tabulka 20: Důvody o odkladu školní docházky

Díky této otázce můžeme zjistit, co je nejčastějším důvodem odkladu školní docházky. Respondenti měli možnost více odpovědí, ale můžeme vidět, že 19% považuje za nejčastější důvod grafomotoriku, 24 % řeč, 6% sluchové vnímání, 5% zrakové vnímání, 2% vnímání času, 3% matematické schopnosti a dovednosti, 4% sociální dovednosti, 17% práceschopnost a koncentrace pozornosti při činnostech, 18% sebeobsluhu, 2% vnímání prostoru a 0% nepoukazuje na jiné příčiny.

Otázka č. 21. **Myslíte si, že je odklad školní docházky pro dítě prospěšný? Zdůvodněte:**

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Dítě vyzraje a problémy vymizí	36	29%
Nelze to posoudit, individualita	13	10%
Záleží na případech a situaci u dítěte	23	18%
Nezvládá „požadavky“ ŠZ	54	43%

Tabulka 21: zdůvodnění odkladu školní docházky

Dítě během odkladu ŠD vyzraje a problémy s jeho nezralostí vymizí, odpovědělo 29%. Zda je odklad pro dítě prospěšný nelze posoudit, protože každé dítě je individualita tvrdí 10% respondentů. Dále 18% respondentů tvrdí, že záleží na případech odkladu ŠD a situaci dítěte. A v případě, že dítě nezvládá „požadavky“ školní zralosti, tak je pro dítě odklad školní docházky prospěšný tvrdí 43% dotázaných.

Otázka č. 22 **Stalo se Vám, že ZŠ vrátila dítě zpět do MŠ?**

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Ano	31	25%
- Nepřístupnost rodičů, prosazení ŠD	14	11%
- Hyperaktivita, nesoustředěnost, nezralost	17	14%
Ne	95	75%

Tabulka 22: Navrácení dítěte zpět do mateřské školy

Odpověď na tuto otázku mě velmi zajímala. Netušila jsem, kolik dětí se může vrátit ze ZŠ zpět do MŠ. A s kladnou odpovědí, kdy se tak stalo, odpovědělo 25% dotázaných. Z toho nejčastějším důvodem byla hyperaktivita, nesoustředěnost a nezralost dítěte, která odpovídá 14% a další důvodem z 11% byla nepřístupnost rodičů a prosazení školní docházky i přes doporučení PPP. Negativní odpovědí, kdy se nikdy dítě nevrátilo do mš odpovědělo 75% respondentů, což je velmi pozitivní výsledek.

5.1 Shrnutí výsledků výzkumu

Z výzkumného problému vycházely výzkumné otázky, ke kterým prostřednictvím dotazníkovému šetření vyplynuly výsledky a v nadcházejícím textu budou jednotlivě zpracovány.

Z výzkumu, který se týkal, odkladu školní docházky z pohledu pedagogů mateřských škol v celém Zlínském kraji vyplynulo, že počet dětí, které se hlásí do prvních tříd Základních škol, vzrostl od roku 2010/2011 do roku 2011/2012 celkem o 8%. Přičemž se na druhou stranu setkáváme i s negativním výsledkem, který se týká odkladu školní docházky. Od roku 2010 do roku 2012 vzrostl počet odkladů školní docházky v celém Zlínském kraji téměř o 6%, což je velmi negativní výsledek, který nám značí, že je něco v nepořádku a měli bychom se nad ním zamyslet. Z dalšího výsledku plyne, že nejčastější příčinou odkladu školní docházky je z 24% řeč, pod kterou spadá špatná výslovnost, slovní zásoba, nežívání vět a souvětí, nenavazování verbálního kontaktu. Hned za ní následuje v 19% grafomotorika, pod kterou můžeme zahrnout špatnou kresbu, neuvolnění ruky, nevyhraněnou lateralitu a nevhodné držení tužky.

Zda se liší počet odkladů školní docházky v souvislosti s pohlavím dítěte, tak musím podotknout, že ano. Doporučený odklad školní docházky mívají v drtivé většině opravdu chlapci. Z veškerých otázek v dotazníku vyplynulo, že chlapci mají častější odklad než děvčata. Za poslední dva roky, tedy od roku 2010 do roku 2012 mělo doporučený odklad celkem 768 chlapců a 595 děvčat z mateřských škol v celém Zlínském kraji.

Z výsledků jsme se dozvěděli, že ani spolupráce mezi pedagogicko-psychologickou poradnou, rodiči a mateřskou školou nemusí být naprosto perfektní. I zde tkví určité nedostatky, které vyplynuly právě z výzkumu. Celkem 23% mateřských škol z celého Zlínského kraje nespolupracuje v žádné míře s pedagogicko-psychologickou poradnou. V tomto pří-

padě, by měly mateřské školy navázat spolupráci s pedagogicko-psychologickou poradnou, jelikož právě ta je, co se týče odkladů školní docházky velmi potřebná a vyhledávaná instituce.

Tento výzkum poukázal i na to, že nejsilnější vliv mají rodiče. Někteří rodiče ovlivňují své děti tak, že je neposílají do školy i přesto, že jsou na školu zralé a připravené. Takových rodičů můžeme ve Zlínském kraji najít 69%. Za nejčastější důvod můžeme považovat to, že je dítě narozeno v letních měsících, čemuž odpovídá 27%, z dalších důvodů je ten, že rodiče z 20% chtějí, aby si dítě prodloužilo dětství, z 6% rodiče na své děti nemají čas a nemohou se jim věnovat a v poslední řadě je 10% rodičů, kteří nedávají dítě do školy včas, protože si myslí, že škola klade na dítě vysoké nároky a dítě by jej nemuselo zvládat. Tito rodiče by se měli zamyslet a uvědomit si, že své děti brzdí a právě oni mohou být brzdou při správném vývoji svého dítěte.

Díky těmto výsledkům a zjištěním, které jsou výše shrnuty, by se měli rodiče dětí předškolního věku a zejména pedagogové mateřských škol orientovat a zaměřit se právě na jejich rozvoj v daných oblastech. Výsledky výzkumu přinesly i negativní výsledky. Jeden z nich je i takový, že pedagogové v mateřských školách se nevěnují dětem s odkladem školní docházky, tak jak by měli. Dokonce 5% respondentů odpovědělo, že s těmito dětmi vůbec nijak nespolupracují a nijak se jim nevěnují. V tomto případě by se měli pedagogové nad sebou zamyslet a s těmito dětmi by měli začít intenzivně pracovat, především je rozvíjet v těch oblastech, ve kterých tkví jejich odklad školní docházky, a hlavně bychom se měli odkladům školní docházky vyhýbat, pokud není nutná a doporučená.

ZÁVĚR

Velmi diskutovaným tématem pedagogů a rodičů dětí předškolního věku, je odklad školní docházky. Čím dál tím víc se tímto tématem začíná společnost zaobírat, což mě také dovedlo se tomuto tématu více věnovat.

Hlavním cílem mé bakalářské práce bylo zmapovat příčiny a počet odkladů školní docházky u dětí předškolního věku, včetně realizace spolupráce z pohledu pedagogů mateřských škol ve Zlínském kraji. Výzkum, který byl prováděn v mateřských školách v celém Zlínském kraji, mě přivedl k velmi zajímavým výsledkům a na jejich základě můžu konstatovat, že odklady školní docházky se neustále zvyšují, při čemž jejich nejčastější příčinou odkladů školní docházky je řeč a hned za ní následuje grafomotorika.

Na základně zjištěným výsledkům mé bakalářské práce se na odklad školní docházky dívám úplně jinak. Ne vždy, za to mohou děti. Velkou vinu nesou rodiče, kteří své děti ve vývoji brzdí, nebo se jej snaží urychlit a právě i toto přispívá k tomu, že odklad školní docházky se neustále navyšuje.

Výsledky práce nám ukázaly, kde se nachází mezery ve vzdělání dětí předškolního věku, co je jejich hlavní příčinou a oblasti, které dětem dělají problém a skrz ně, jim bývá doporučen odklad školní docházky. Pro svou další praxi pedagoga, vím a chtěla bych doporučit i ostatním pedagogům, že je potřeba více komunikovat a spolupracovat s rodiči dětí, i s pedagogicko-psychologickou poradnou. Rodiče by měli brát v úvahu i názory ostatních a ne se řídit jen podle sebe. V podstatě by se měl každý pedagog a především rodič zamyslet nad tím jak své dítě vede a bude vést dál jeho životem. Dítě v předškolním věku potřebuje spoustu péče a podpory a ne aby jej pedagogové a rodiče zanedbávali. Je potřeba se na dítě dívat jako na každého jiného člověka, kterému my se musíme věnovat a dát mu prostor pro jeho přirozený vývoj. Pedagogové i rodiče se musí dětem, zejména těm co mají odklad školní docházky, věnovat intenzivněji, bez jakýchkoliv předsudků a pracovat s nimi v oblastech, skrz které jim byl odklad školní docházky doporučen. Pedagogové mají spoustu možností nahlédnout do různých pracovních listů, odborné literatury a díky tomuto se dětem mohou věnovat více, odborněji a především daným oblastem. Pro mateřské školy by bylo vhodné mít alespoň jednoho logopedického pracovníka. Přece jenom řeč je nejčastější příčinou a problémem u dětí. Každá mateřská škola nemá na logopeda prostředky, nebo nemají žádnou učitelku, která by mohla logopedii vést a je i spousta rodičů, kteří musí k logopedům dojíždět. Proto by bylo velmi vhodné, kdyby se začalo promýš-

let a hlavně se zrealizovalo, aby každá mateřská škola ve Zlínském kraji, měla možnost mít logopedického pracovníka pro děti jejich školy.

Především bychom měli zaměřit na dítě. Měli bychom ho respektovat, vyjít vstříc jeho potřebám i specifickým zvláštnostem a nechat mu prostor pro jeho přirozený vývoj.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- ALLEN, Eileen K. a Lyn R. MAROTZ, *Přehled vývoje dítěte od prenatálního období do 8 let*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-421-2.
- BACUS, Anne. *Vaše dítě ve věku od 3 do 6 let*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-862-7.
- BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Diagnostika dítěte předškolního věku: Co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2007. ISBN 978-80-251-1829-0.
- BURIÁNOVÁ, J., V. JAKOUBKOVÁ a H. NÁDVORNÍKOVÁ et al. *Řízení mateřské školy: komplexní přehled všech povinností spojených s řízením MŠ!*. Praha: Raabe, 2004. ISSN 1801-8394.
- ČAČKA, Otto. *Psychologie dítěte*. Vyd. 2. Tišnov: SURSUM, 1996. ISBN 80-85799-03-0.
- GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Vyd. 2. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-185-0.
- HULÍK, Vladimír a Klára TESÁRKOVÁ. ANALÝZA: *Zápis dětí do 1. Ročníku ZŠ v ČR z pohledu demografie*. In :Demografie [online]. 2010 [cit. 2012-03-19]. Dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=715
- KLÉGROVÁ, Jarmila. *Máme doma prvňáčka*. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 2003. ISBN 80-204-1020-1.
- KOLLARIKOVÁ, Zuzana a Branislav PUPALA. *Předškolní a primární pedagogika: Předškolná a elementárna pedagogika*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-585-7.
- KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1568-1.
- KUCHARSKÁ, Anna a Daniela ŠVANCAROVÁ. *Bezstarostné roky? Kroky a krůčky předškolním věkem: Poradenství pro rodiče*. Vyd. 1. Praha: Scienta, 2004. ISBN 80-7183-291-X.
- KURIC, Jozef a kolektiv. *Ontogenetická psychologie*. Vyd. 1. Praha: SPN, 1986.
- LANGMEIER, J. a D. KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. Vyd. 2. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1284-9.

MATĚJČEK, Zdeněk a Marie POKORNÁ. *Radosti a strasti: Předškolní věk, mladší školní věk, starší školní věk*. Vyd. 1. Jinočany: H+H, 1998. ISBN 80-86022-21-8.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Co děti nejvíce potřebují*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-853-8.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-0870-1.

MIŠURCOVÁ, V., J. FIŠER a V. FIXL. *Hra a hračka v životě dítěte*. Vyd. 1. Praha: SPN, 1980.

PRŮCHA, J., MAREŠ J. a E. WALTEROVÁ. *Pedagogický slovník*. Vyd. 4. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.

ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem: Vývojová psychologie*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-124-7.

SKORUNKOVÁ, Radka. *Úvod do vývojové psychologie*. Vyd. 2. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. ISBN 978-80-7041-956-4.

SPÁČILOVÁ, Hana. *Pedagogická diagnostika v primární škole*. Vyd. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. ISBN 978-80-244-2264-0.

SVOBODA, M., D. KŘEJČÍŘOVÁ a M. VÁGNEROVÁ. *Psychodiagnostika dětí a dospívajících*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-566-0.

ŠIKULOVÁ, R., I. ČEPIČKOVÁ a I. WEDLICHOVÁ et al. *Kapitoly z předškolní pedagogiky I*. Vyd. 1. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně, 2005. ISBN 80-7044-685-4.

ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka a kolektiv. *Přehled vývojové psychologie*. Vyd. 2. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. ISBN 978-80-244-2141-4.

Školské zákony: stav k 1. 9. 2010. Vyd. 1. Praha: EUROUNION, 2010. ISBN 978-80-7317-085-1.

ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Dítě v předškolním období*. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 2004. ISBN 80-204-1187-9.

ÚIV. *Tiskové zprávy za rok 2011*. In: ÚIV [online]. 2011 [cit. 2012-03-19]. Dostupné z: <http://www.uiv.cz/clanek/110/2088>

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I: Dětství a dospívání*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8.

ŽÁČKOVÁ, Hana a Drahomíra JUCOVIČOVÁ. *Děti s odkladem školní docházky a jejich úspěšný start ve škole*. Vyd. 4. Praha: D + H, 2005. ISBN 80-903579-0-3.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ŠD	Školní docházka
OŠD	Odklad školní docházky
MŠ	Mateřská škola
ZŠ	Základní škola
ŠZ	Školní zralost
PPP	Pedagogicko-psychologická poradna

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1: Graf - Počty dětí.....	31
Obr. 2: Graf – Počty udělených odkladů podle pohlaví.....	31

SEZNAM TABULEK

Tabulka 0: Odklady školní docházky.....	35
Tabulka 1: Četnost typu mš.....	37
Tabulka 2: Četnost tříd mš.....	37
Tabulka 3: Počet tříd a jejich rozdělení.....	38
Tabulka 4: Odklad školní docházky.....	38
Tabulka 5: Četnost u dětí se speciálními potřebami a sociálně slabších rodin.....	39
Tabulka 6: Četnost odkladu školní docházky.....	39
Tabulka 7: Odklad školní docházky s ohledem na pohlaví dítěte.....	39
Tabulka 8: Počet dětí u zápisu do 1. Třídy v roce 2010/2011.....	40
Tabulka 9: Doporučení odkladu školní docházky v roce 2010/2011.....	40
Tabulka č. 10: počet dětí u zápisu do 1. Třídy v roce 2011/2012.....	41
Tabulka 11: Počet odkladů školní docházky v roce 2011/2012.....	41
Tabulka 12: Diagnostikování školní zralosti.....	41
Tabulka 12: Spolupráce mateřské školy s PPP.....	42
Tabulka 14: Rodiče a jejich pohled na zralé dítě.....	42
Tabulka 15: Nepožádání o odklad školní docházky.....	43
Tabulka 16: Pravda o diagnostice školní zralosti.....	43
Tabulka 17: Spolupráce mateřské školy a rodičů.....	44
Tabulka 18: Požadavky u zápisu do školy.....	44
Tabulka 19: Individuální práce s dítětem.....	45

Tabulka 20: Důvody o odkladu školní docházky.....	45
Tabulka 21: Zdůvodnění odkladu školní docházky.....	46
Tabulka 22: Navrácení dítěte zpět do mateřské školy.....	46

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P1: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

1. V jakém typu mateřské školy pracujete?

- a) Státní
- b) Soukromá
- c) Církevní

2. Kolik tříd má Vaše mateřská škola?

Počet tříd celkem

Počet tříd pro předškoláky

Třídy pro předškoláky jsou homogenní / heterogenní

V případě, že máte více tříd pro předškoláky, uveďte počet homogenních a heterogenních tříd.

3. Myslíte si, že je lepší, když jsou děti ve třídách rozděleny, podle věku, vzhledem připravenosti na školu?

- a) Ano
- b) Ne

Proč?.....

4. Odklad školní docházky je častěji u dětí:

- a) Se speciálními potřebami
- b) Ze sociálně slabších rodin
- c) U dětí, kterým se rodiče věnují málo

5. Myslíte si, že děti se speciálními potřebami a ze sociálně slabších rodin mají doporučený odklad školní docházky častěji než ostatní děti?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Většinou ano

6. Setkáváte se s odkladem školní docházky?

- a) Často ano
- b) Zřídka
- c) Ne

7. Odklad školní docházky mívají častěji

- a) Děvčata
- b) Chlapci
- c) Pohlaví dítěte nerozhoduje

8. Kolik dětí šlo v roce 2010/2011 k zápisu do 1. třídy z Vaší mateřské školy?

- Počet celkem.....
- Počet chlapců.....
- Počet děvčat.....

9. Kolika dětem v roce 2010/2011 byl doporučen odklad školní docházky ve Vaší mateřské škole?

- Počet celkem.....
- Počet chlapců.....
- Počet děvčat.....

10. Kolik dětí šlo v roce 2011/2012 k zápisu do 1. třídy z Vaší mateřské školy??

- Počet celkem.....
- Počet chlapců.....
- Počet děvčat.....

11. Kolika dětem byl doporučen odklad školní docházky v roce 2011/2012 ve Vaší mateřské škole?

- Počet celkem.....
- Počet chlapců.....
- Počet děvčat.....

12. Diagnostikujete školní zralost u dětí ve Vaší mateřské škole a podle jakého testu?

- a) Ano
Jaký.....
- b) Ne

13. Spolupracuje Vaše mateřská škola s pedagogicko-psychologickou poradnou?

- a) Ano
- b) Ne

14. Setkáváte se s rodiči, kteří nechtějí dát dítě do školy i přesto, že je na školu zralé?

- a) Ne
- b) Ano (uved'te důvod)
 - Z důvodu, že je dítě narozeno v letních měsících
 - Z důvodu, aby si prodloužilo dětství
 - Z důvodu, že rodiče nemají čas se dítěti věnovat
 - Z důvodu, že škola klade vysoké nároky a dítě by je nezvládlo
 - Jiný.....

15. Stalo se Vám, že rodič nepožádal o odklad školní docházky i přes to, že mu to doporučila pedagogicko-psychologická poradna?

- a) Ano, z důvodu, že:

- Dítě vše zvládne, je dostatečně chytré a vzdělané
 - Naše dítě je nejlepší
- b) Ne

16. Dají rodiče za pravdu v diagnostice školní zralosti i mateřské škole, nebo jen pedagogicko-psychologické poradně?

- a) Mateřská škola
- b) Pedagogicko-psychologická poradna
- c) Záleží na rodičích

17. Spolupracuje Vaše mateřská škola s rodiči předškoláků v souvislosti s předcházením odkladu školní docházky?

- a) Ano
Jak.....
- b) Ne

18. Připadají Vám požadavky u zápisu do školy:

- a) Náročné
- b) Slabé
- c) Přiměřené

19. Pokud máte ve třídě dítě s odkladem ŠD, pracujete s ním více a individuálně?

- a) Ano
- b) Většinou ano
- c) Někdy
- d) Ne

20. Které z těchto důvodů bývají nejčastějším důvodem odkladu školní docházky?

(podtrhněte nejčastější důvody, možno více odpovědí)

a) *Grafomotorika*

- kresba, uvolnění ruky, lateralita, držení tužky

b) *Řeč*

- špatná výslovnost, slovní zásoba, neužívá vět a souvětí, navazuje verbální kontakt, řekne - jméno, věk, bydliště

c) *Sluchové vnímání*

- naslouchání, sluchové rozlišování, sluchová analýza a syntéza, sluchová paměť, vnímání rytmu

d) *Zrakové vnímání*

- barvy, tvary, zrakové rozlišení, neposkládá obrázek, zraková paměť

e) *vnímání prostoru*

- nahoře, dole, vpředu, vzadu, vpravo, vlevo, první...

f) *vnímání času*

- orientace ve dnech v týdnu, činnosti obvyklé pro roční období, seřazení obrázků podle děje.
- g) *Matematické schopnosti a dovednosti***
 - Porovnávání, řazení, třídění, množství, tvary
- h) *Sociální dovednosti***
 - Odloučení od rodičů, adaptace, spolupráce, respekt autority, dodržuje pravidla
- i) *Práceschopnost, koncentrace pozornosti při činnostech***
 - Soustředěnost, samostatnost, vytrvalost, vydrží pracovat
- j) *Sebeobsluha***
 - Hygiena, oblékání, stolování
- k) *Jiné.....***

21. Myslíte si, že je odklad školní docházky pro dítě prospěšný? Zdůvodněte:

22. Stalo se Vám, že ZŠ vrátila dítě zpět do MŠ?

- a) Ano
- b) Z jakého důvodu.....
- c) Ne